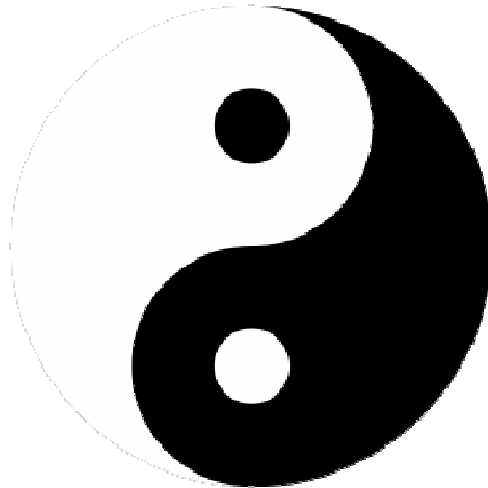

PANDAS

- en komplex symtombild sett ur ett TKM
perspektiv

Yin och Yang

Av: Martina Jonsson (tina.jonsson81@spray.se)

Akupunkturakademin HT 2014

www.akupunkturakademin.se

Innehåll

1. Inledning	1
2. Den västerländska medicinens syn på sjukdomen PANDAS	2
2.1 Uppkomst	2
2.2 Diagnoskriterier	2
2.3 Behandling	3
3. Den Traditionella Kinesiska Medicinen	4
3.1 Yin och Yang.....	4
3.2 Qi och Qistagnation.....	4
3.3 Blod och blodstagnation.....	5
3.4 Vind.....	5
3.5 Hetta och eld.....	5
3.6 Fukt.....	6
3.7 Slem.....	6
3.8 Shen.....	6
3.9 Hun.....	6
3.10 Yi.....	7
3.11 Zhi.....	7
3.12 Po.....	7
3.13 Sjukdomsorsaker.....	8
3.14 De fyra nivåerna.....	9
3.15 Kvarvarande patogener.....	10
4. Symtom vid sjukdomen PANDAS, sett ur den Traditionella Kinesiska Medicinens syn på sjukdomen	11
4.1 OCD och tics	11
4.2 Panikattack och ångest.....	12
4.3 Sängvätning och frekvent kissande.....	14
4.4 Depression.....	14
4.5 Minnet.....	16
4.6 Hyperaktivitet, rastlöshet och koncentrationssvårigheter.....	17
4.7 Hallucinationer.....	18
5. Sammanfattning	18
6. Referenser	21

Bilaga 1

Bilaga 2

1. Inledning

Efter att ha arbetat som elevassistent på en låg och mellanstadieskola i 8 år tycker jag mig se en markant ökning på barn med koncentrationssvårigheter, hyperaktivitet, tvångsbeteende, oro, ångest, ilskeutbrott etc. Flera barn anmäls för utredning och får diagnoser som ADHD och fler barn medicinerar med olika mediciner för sina problem, men som ändå inte hjälper fullt ut. Jag ställer mig frågan om alla barn som får olika diagnoser inom skolan, om det verkligen är just ADHD de har, eftersom symtombilden ofta visar på fler symtom än de som ryms inom ADHD. Jag började leta bland olika sidor på internet och kom av någon anledning att stöta på en relativt nyupptäckt sjukdom, med bl.a psykiska och neuropsykiatriska symtom, som drabbar främst barn och ungdomar. Sjukdomen heter PANDAS (Pediatric Autoimmune Neuropsychiatric Disorders Associated with Streptococcal infections). Symtombilden visar sig vara väldigt komplex och komplicerad, men påminner om många symtom som jag ser i mitt dagliga arbete på skolan. Fem olika medicinska discipliner är involverade i förståelsen av sjukdomen: pediatrik, neuropsykiatri, reumatologi, immunologi och infektionssjukdomar.

Jag vill genom min uppsats uppmärksamma sjukdomen PANDAS och se om man med hjälp av den traditionella kinesiska medicinen kan hjälpa personer som drabbats av denna komplexa symtombild och därigenom även annan problematik med liknande symtom. Syftet med uppsatsen är att få en förståelse för hur den traditionella kinesiska medicinens uråldriga läkekonst ser på de olika symtomen som en person med PANDAS visar upp, samt ge förslag på hur man behandlar de olika symtomen med hjälp av olika akupunkturpunkter.

Jag har valt att först ge en kort beskrivning av den västerländska sjukvårdens syn på uppkomst, diagnoskriterier och behandling av PANDAS. Därefter tar jag upp allmän fakta kring den traditionella kinesiska medicinen som är relevant för denna uppsats. Tillsist förklarar jag hur den traditionella kinesiska medicinen ser på varje symtom som en person med PANDAS drabbas av. Symtomen kan variera från individ till individ och symtombildens utbrott kan också variera, vilket gör att jag även valt att se på sjukdomen i stort, utan någon detaljerad beskrivning av något enskilt fall. Förslag på akupunkturpunkter som kan användas är endast generella val i stort, eftersom man inom den traditionella kinesiska medicinen tittar på helhetsbilden av alla symtom, puls och tunga som personen visar upp. Det finns även olika förklaringsmodeller inom TCM för att identifiera de mönster och symtom som en person visar. Jag har valt att gå in på dem som är relevant för varje symtom såsom, Qi, blod, patogena faktorer, samt även nämna de fyra nivåerna.

2. Den västerländska medicinens syn på sjukdomen PANDAS

2.1 Uppkomst

En grupp forskare vid National Institute of Mental Health i USA studerade under 1990-talet OCD och upptäckte att några barn hade fått OCD ovanligt plötsligt. Föräldrarna kunde nästan på klockslaget säga vilken tidpunkt det bröt ut. Inom loppet av 24-48 timmar hade de fått tydliga tecken på OCD. OCD är vanligtvis ett tillstånd som smyger sig fram, eftersom personen inte vill visa sitt tvång utan skäms för det. Forskarna såg också att det fanns andra neuropsykiatriska symtom såsom separationsångest, panikattacker, irritation, extrema humörsvängningar, ilskebrott, koncentrationssvårigheter, sämre handstil, samt problem med matte och läsning i skolan, som kom i samband med OCD eller kort efteråt. Hos vissa såg man även skakningar/ryckningar i kroppen som påminner om Parkinsons sjukdom.

Forskarna såg vidare att OCD, tics och de andra symtomen ofta uppstod efter en stark påverkan på immunsystemet som t.ex. efter en infektion av streptokocker. Streptokockerna gömmer sig för vårt immunförsvar genom att de sätter molekyler på sin egna cellvägg som ser nästan likadan ut som de som finns i hjärtat, leder, hud och hjärnvävnad. Detta gör att antikropparna (immunförsvaret) även reagerar på sina egna och inte bara på streptokockerna. Barnets hjärta eller de basala ganglierna i hjärnan attackeras då. Denna process sker vid sjukdomar som reumatisk feber och Sydenham's chorea. Det har dock visat sig att vid en attack av de basala ganglierna i hjärnan i vissa fall inte leder till Sydenham's chorea utan till OCD, tics och neuropsykiatriska problem istället. PANDAS är alltså släkt med reumatisk feber och Sydenham's chorea. Problem i de basala ganglierna medför tics, skakningar etc, eftersom de basala ganglierna är en del av det motoriska systemet. Basala ganglierna kontrollerar även beteenden och känslor.

2.2 Diagnoskriterier

Diagnoskriterierna för PANDAS är följande:

1. Förekomst av tvångssyndrom (OCD) och/eller ticsstörning
2. Ovanligt snabb debut av symtom (över en natt, barnet upplevs besatt)
3. Prepubertal debut (detta kriterium är dock godtyckligt eftersom post-streptokockreaktioner är sällsynta efter 12 års ålder, men kan finnas hos personer med icke fullgott immunskydd)
4. Uppvisande av andra neuropsykiatriska symtom som:
  - svår separationsångest
  - panikattacker/ångestattacker med ett skräckslaget utseende
  - motorisk hyperaktivitet, abnorma rörelser, en känsla av rastlöshet

- sensoriska avvikelser inklusive överkänslighet för ljus eller ljud, förvrängning av visuella intryck och ibland visuella eller auditiva hallucinationer.
  - koncentrationssvårigheter, förlust av akademiska färdigheter, särskilt i matte och visuo-spatial förmåga.
  - frekvent urinerande och ny debut av sängvätning
  - Irritation (ibland med aggression) och emotionell labilitet. Abrupt debut av depression kan också förekomma med självmordstankar.
  - utvecklingsmässig regression, inklusive vredesutbrott, bebisspråk och sämre handstil
5. Associerat med streptokockinfektion. Vid den primära debuten kan symtomen komma efter en obehandlad streptokockinfektion under flera månader eller längre, vilket gör att man inte alltid hittar den utlösande streptokockinfektionen. Vid senare skov kan en försämring av de neuropsykiatriska symtomen vara det första tecknet på en dold streptokockinfektion (snabb behandling kan minska OCD och andra symtom).

2.3 Behandling

En person som drabbats av PANDAS behandlas vanligtvis med en längre antibiotikakur på ca 3 månader mot streptokockerna. Behandlingstiden har dock varierat från fall till fall och vissa menar att man bör äta antibiotika fram till 21 års ålder för att undvika att bli smittad av streptokocker på nytt. Pencillinet ska arbeta för att förinta streptokockerna, men eftersom streptokocker kan vara intracellulära är det viktigt att man ger ett pencillin som även når en hög koncentration inuti cellerna.

I de fall när PANDAS visar upp milda symtom kan det räcka med endast antibiotikabehandling för att de ska bli symtomfria. Detta räcker dock inte vid svårare fall. Då krävs ofta en behandling med intravenöst immunglobulin (IVIG). IVIG-läkemedel består till stor del av IgG, vilket är kroppens vanligaste antikropp. Immunglobulin i höga doser har en stabiliserande effekt på immunförsvaret och den används då en patient har för låga nivåer av antikroppar, men det har också effekt på olika autoimmuna tillstånd. Immunglobulinet kan blockera antikroppar som attackerar kroppens egna vävnad och påverka immunförsvarets lymfocyter som producerar skadliga antikroppar. En del har sett en snabb förändring med hjälp av IVIG, medan andra ser symtomen försvinna ett par månader efter behandlingen.

Man har även testat steroider (prednison) för att hjälpa personer med PANDAS. Det har visat sig ge en god effekt redan efter en femdagarskur, men symtomen har dock oftast kommit tillbaka när man avslutat behandlingen. I vissa fall har symtomen även förvärrats av steroider. Vissa läkare har också

skrivit ut antipsykotisk medicin och SSRI-preparat till personer med Pandalas.

3. Den Traditionella Kinesiska Medicinen

3.1 Yin och Yang

Inom den traditionella kinesiska medicinen ser man uttryck som Yin och Yang, vilka också de beskriver kroppen och dess funktioner. Yin står för det mer materiella, vävnader och skelettet. Yin är blod, lymfa, hormoner, slem, urin, svett, näringssubstanser och fett. Yang är mer kopplat till rörelser, cirkulation, utsöndring, puls, ämnesomsättning och andning. Maten man äter som är Yin omvandlas genom nedbrytning (Yang) till substans (Yin) och till mer energi (Yang).

Yin och Yang kan inte separeras. De har en samverkan som gör att den ena inte kan existera utan den andra. Yin ska kyla och befukta andra organ. Yang ska ge rörelse och värma organen. Den drar t.ex. samman urinröret så att urinen inte läcker ut, ger rörelse åt tarmarna och värmer mjälten så att den kan bryta ner maten. En livsstil med mycket Yang i relation till vila/sömn och kost (Yin), leder till slut till obalans (utmattning av Yin). Likadant leder för lite aktivitet (Yang), men för mycket föda (Yin) till trötthet, inaktivitet (svag Yang) och övervikt. Efter en tid, lider både Yin och Yang.

3.2 Qi och Qistagnation

Inom den traditionella kinesiska medicinen pratar man mycket om Qi, vilket kan översättas med energi och kraft. Vi har med oss både ursprunglig Qi som är ärvd av våra föräldrar vid födseln och som fylls på av Qi som vi får genom luften och den mat vi äter. Qi ska hjälpa vår kropp att hålla igång aktiviteten och rörelsen i kroppen. Qi ska röra sig hela tiden, upp och ner, in i kroppen och ut ur kroppen. Qi ska också värma kroppen, samt skydda kroppen från en invasion av patogena faktorer. När Qi är stark och vital fungerar vårt immunsystem på ett bra sätt och energin i våra kroppar strömmar i rätt riktning och räcker hela dagen, utan att man ska behöva bli trött, såväl fysiskt som mentalt. Qi:s uppgift är dessutom att omvandla den mat vi äter och dricker, samt luften vi andas in, till vitala substanser som behövs för att kunna skapa ett hälsosamt mående. Qi behövs också för att organen ska hålla sig på plats och för att blodet ska hålla sig på plats inuti blodkärlen. Det kan skapas en obalans i Qi. Har man t.ex. för lite Qi blir man bl.a. trött väldigt snabbt och kan känna sig utmattad, samt att immunförsvaret försvagas. Qi kan då inte värma upp kroppen och man kan drabbas av långdragna förkylningar. Kroppen påverkas även olika beroende på var Qibristen befinner sig. När den påverkar lungorna blir andningen ytlig och svag och vid njure Qibrist kan det leda till att man börjar läcka urin. Detta beror på att organen har olika uppgifter inom den kinesiska

medicinen. Skulle Qi försvagas väldigt mycket kan det leda till sjunkande Qi, vilket innebär att den inte längre orkar hålla kroppens organ på plats. Skulle man råka ut för en skada kan det leda till att det skapas en blockering över området. Qi kan då inte längre flöda fritt utan stagnerar. Magens Qi kan även stagnera och man kan få en svullen buk och matsmältningsbesvär. Qi kan av olika anledningar också börja gå åt fel riktning. Magens Qi ska t.ex. alltid gå neråt. Om magens Qi börjar röra sig åt fel håll kan det uppstå hicka, illamående och kräkningar. Gallblåsan ska också flöda neråt, vilket vid fel riktning av Qi kan leda till huvudvärk och migrän.

3.3 Blod och blodstagnation

Blodet skapas av den mat och dryck vi får i oss. Blodet ska nära kroppen genom att ta med sig näring till alla organ, muskler, leder, senor osv. Det ska också befukta och smörja kroppen, samt lugna shen. Blod kan inte separeras från Qi eftersom Qi skapar blod och blodet skapar Qi. Vid för lite blod kan man få torr hud, blek ansiktsfärg etc. Orsaken är oftast att mjälten är svag på Qi som då inte kan bryta ner och omvandla den mat och dryck vi får i oss till blod. Då blodet stagnerar kan det leda till en huggande, lokal och fixerad smärta. Qi är för svag för att kunna röra blodet framåt, vilket istället börjar stagnera. Blod kan även stagnera av slem och kyla. En annan obalans i blodet är hetta i blodet.

3.4 Vind

Vind är en patogen Yangfaktor som är kopplad till Träelementet och den kan lätt kombinera sig med andra patogena faktorer såsom kyla, hetta och fukt. Yttre vind associeras med förkylningar och influensa, där symtomen uppkommer snabbt/plötsligt eller som flyttar runt i kroppen. Vid vind-hetta har tillståndet gått djupare in och leder också till halsont, svullna mandlar och feber. Inre vind visar på symptom som skakningar, yrsel, tics, nervositet och stroke.

3.5 Hetta och eld

Hetta och eld som är kopplat till eldelementet är relaterat till en Yang problematik och de har en förmåga att torka upp kroppsvätskorna och skapa bl.a. torr hy, förstoppning och liten mängd urin. Hetta är också relaterat till inflammationer, feber, röda ögon och utslag, medan eld mer relaterar till starkare sjukdomstillstånd som kraftig uttorkning, skakningar, delirium och hög feber. Hetta och eld kan även tränga djupt in i kroppen och skapa blödningar. Hetta/eld kan också skapa vind, samt att dess naturliga rörelse är att stiga uppåt. När den stiger uppåt stör hettan hjärtat och pericardium. När det gäller hetta som skapar emotionella problem uppkommer hettan oftast av en Qistagnation.

Orsaken till de emotionella problemen kan dock även bero på tomhetshetta.

3.6 Fukt

Fukt tillhör elementet Jord och är relaterat till Yin. Fukt stör kroppsvätskorna och skapar blockeringar som kan vara svåra att lösa upp. Symtom kan vara tyngdhetskänsla, yrsel, tröghet, molande värk, grumlig urin och vätskeansamlingar. Fukt kan även skapa stagnationer, klubbighet och är sänkande i sin natur.

3.7 Slem

Slem är en slags förtätning, kondensering av fukt (av vätskor). Slem skapas av en hetta-process eller vid stagnation av Qi som gör att vätskorna kondenseras och blir mer klubbiga och sega. Det kan även skapas om man äter mycket fet och oljig mat, mycket socker och alkohol. Slem kan också finnas i kombination med andra patogena faktorer. Slem och kyla visar sig som vitt, vattnigt och klart slem. Slem och fukt är mer löst och lätt, medan slem och hetta är gult/grönt slem. Slem som grumlar hjärtats öppningar kan ge depression, avvikande beteende, nedsatt mental funktion (demens), plötslig medvetandeförlust, slemregel, epilepsi, eller ingen aptit eller törst, man muttrar för sig själv, stel ansiktsmask, oregelbundet uppträdande, tilltäppt känsla i bröstkorgen, rikligt med slem och slemrossel i halsen.

3.8 Shen

Shen kan ha många namn och betydelser inom den kinesiska medicinen. Den beskrivs bl.a. som själen och vår medvetenhet, aktivitet, vårt minne, tankar, sömn, samt hjärtats tillstånd. Shen koordinerar och integrerar även de övriga själsspekterna Hun, Po, Yi och Zhi och deras tillhörande känslor. Shen behöver blod för att kunna ge näring till sinnet. Vid för lite blod kan man uppleva världen som en jobbig plats och depression, ångslan, oro och olika rädslor skapas lätt. Man kan få svårt att somna på kvällen, känna sig rastlös, få dåligt minne och ett osammanhängande tal. Allt som vi har runtomkring oss påverkar Shen och en oförankrad Shen behöver mycket trygghet och närhet. Shen har även en speciell relation till Hun genom att det är Hun som gör att Shen kan projicera utåt till den yttre världen och andra människor, samt vända sig inåt till det omedvetna.

3.9 Hun

Hun anses vara ansvarig för intuition, inspiration, idéer, drömmar och relationer med andra. Den är rotad i levern och särskilt i lever Yin (blod). Är leverns blod i brist svävar Hun ut och blir rotlös. Det kan leda till att man får svårt att sova, rastlöshet och mycket drömmar. Hun kan också sväva ut

om det finns för mycket hetta i kroppen. Den ansvarar dessutom för att hjälpa Shen att hålla balansen mellan alla våra känslor. Man kan likna det vid att den ska hålla balansen mellan Leverns Yin (blod) och Leverns Yang (Qi). De båda måste vara i harmoni med varandra för att en person ska må emotionellt bra. Blir leverns Yin i brist skapas lätt oro och ångest, medan det skapas ilska om leverns Yang ökar. Man tänker att levern lagrar blod och balanserar därmed Yang, samt att den ska hålla ett fritt flöde av Qi. Om den inte klarar det pga. brist blod, skapas det en Qistagnation och symtom som depression uppkommer. Skulle flödet däremot bli för starkt ökar Yang för mycket och stiger uppåt, vilket skapar symtom som irritation, ilska, rastlöshet etc. Båda dessa tillstånd kan förvärras av slem som blockerar Shen.

Hun tillhör levern, men den kan även påverkas av brist i andra organ såsom mjälten och njuren. Man kan tänka att den tillhör Yang Qi och om det råder brist på mjältens och njurens Yang påverkas Huns rörelse och kan resultera i depression.

3.10 Yi

Yi är mjältens livsande och står för olika tankar, det förflutna och minne. Skadas Yi kan det uppstå minnessvårigheter, idétorka, svårt att tänka klart, nedsatt intelligens och oklart medvetande. Man får svårt att ha personliga åsikter och är orolig, vilket till slut ändrar personligheten.

3.11 Zhi

Zhi är njurarnas livsande och står för viljan i livet, viljan att leva och spontan kreativitet. När viljan stiger ifrån njurarna upp till hjärtat och Shen, skapas en vilja och en glädje till livet. På vägen passerar den levern och gallblåsan, som ger den kraft. Zhi står också för alla avsikter och kreativa aktiviteter. Skadas Zhi kan det uppkomma symtom som oförmåga att uttrycka sina känslor, rädsla, fobier, ångest, apati och stor själslig trötthet.

3.12 Po

Po tillhör lungan och den ska reglera att man gråter, skrattar och blir arg inom normala gränser. Den utgör ett skydd så att känslorna inte blir överdrivna. Alla känslor kan skada Po om de överskrider sina naturliga gränser. Skapas det en Qistagnation i lungan kan det dock tvärtom hämma ett naturligt flöde mellan personen och dess omvärld och känslorna blir påverkade pga. det.

Po och Hun har snarlika indikationer eftersom båda kan påverka personens verklighetsuppfattning. Po tillhör lungan och elementet metall, vilken kontrollerar Hun som tillhör levern och elementet trä. Po:s naturliga sänkande håller Hun:s naturliga stigande under kontroll och i balans. Stiger Hun:s

och leverns rörelse för mycket kan inte Po och lungan kontrollera den längre, vilket bl.a kan skapa aggressioner. Aggressionerna kommer att skada Hun:s funktioner och den kan inte längre förstå konsekvenserna av ens handlingar. Skulle däremot Po vara alltför stark kontrolleras Hun och levern för mycket och personen kan i längden få svårt att kommunicera med omvärlden. Man blir inåtvänd och begränsad, vilket också påverkar hjärtats rörelse och glädjen hämmas och kan leda till depression.

3.13 Sjukdomsorsaker

Den traditionella kinesiska medicinen anser att man inte kan förstå helheten om man inte känner till delarna och inte förstå delarna om man inte känner till helheten. Alla saker har en relation till varandra och skapar ett mönster. Man ser både till det fysiska, emotionella, intellektuella och det sociala. Ett enskilt symtom eller tecken betyder inte så mycket i sig, utan man måste sätta det i relation till övriga symtom och tecken. När man tittat på alla symtom och tecken väver man samman detta till ett mönster som är unikt för varje enskild person. Ett fysiskt problem kan enligt TCM börja med en funktionsstörning i t.ex. ett inre organ som gör att det skapas psykiska och känslomässiga besvär, men även tvärtom. En känslomässig obalans kan skapa blockeringar i flödena som efter lång tid även påverkar de inre organen.

Man pratar inte om bakterier och virus utan om olika klimatfaktorer såsom vind, kyla, fukt, hetta, torka och sommarhetta, som utifrån kan penetrera in i kroppen och skapa obalans.

När man enligt Pöyhönen jämför den traditionella kinesiska medicinens och den västerländska medicinens sätt att tolka sjukdomsorsaker, symtom och tecken på, kan man dock se paralleller dem emellan. Virus skapar ofta akuta symtom som enligt TCM benämns Vind. Bakterier skapar ofta symtom som liknar hetta.

När man attackeras av en patogen, uppstår det enligt TCM en kamp mellan kroppens försvar Wei Qi och den patogena faktorn. Orsaken till om man sen drabbas av en sjukdom eller inte, beror på hur stark den enskilda personens Wei Qi är. Om Wei Qi är stark och därmed kan försvara sig, återgår kroppen till sin naturliga balans och den patogena faktorn går inte in i kroppen och lyckas ta över, utan stoppas på ett tidigt stadium. I de fall då kroppens Wei Qi är svag, kan den patogena faktorn däremot gå djupare in i kroppen och stanna kvar där.

3.14 De fyra nivåerna

De fyra nivåerna är ett, utav flera olika perspektiv, man kan välja att titta på när det gäller diagnostisering av kroppen. Den används för att behandla epidemiska febersjukdomar som orsakas

av hetta och är främst avsedd för örtbehandling, men akupunktur förekommer. De delas in i en yttlig nivå som kallas Wei-nivån, som ger milda symtom. Det går sedan vidare till Qi-nivån, Ying nivå och Blodnivån, där de två sista ger allvarigare sjukdomstillstånd. Den patogena faktorn kan dock attackera de djupare nivåerna direkt.

En attack går vanligtvis först in på *Wei-nivån* och är ofta en invasion av vind och hetta. Till Wei-nivån räknas kroppsytan och kroppens försvar Wei Qi. Feber uppstår här pga. kampen mellan Wei Qi och den patogena faktorn. När Wei Qi och Yang kämpar mot den externa patogenen får Yang svårt att hålla värmen i kroppen och det leder till en viss aversion mot vind och kyla. Man kan även få svettningar, eftersom Yang och Wei Qi inte klarar av att reglera porerna. Huvudvärk uppkommer då den externa vinden och hettan invaderar och blockerar cirkulationen av Qi och blod upp till huvudet. Ont i halsen uppstår när hettan invaderar halsen. För att eliminera den patogena faktorn på denna nivå använder man sig av punkter som skingrar vind och eliminerar hetta – Du:14, Tj:4, Tj:11, Gb:20 och Sj:5. Man kan även blöda Lu:11 och Tj:1 för smärtorna i halsen.

När hettan når *Qi-nivån* påverkas zang och fu organen. Symtombilden kan se olika ut beroende på var hettan finns. Man kan säga att alla symtombilder som inte kan härledas till Wei, Ying eller Blodnivån är på Qinivå. Vid hetta i magen visas symtom som hög feber, kraftig svettning, stark törst, irritation och rastlöshet, samt röd i ansiktet. Tungan¹ har en gul och torr beläggning och pulsen² är full och överflödande. Anledningen till att man svettas kraftigt är att hettan är väldigt stark och för ut kroppsvätskorna ur kroppen. Detta gör i sin tur att vätskorna konsumeras upp och man blir törstig och får en torr tungbeläggning. När hettan stiger upp mot hjärtat påverkas Shen, vilket skapar rastlöshet. Punkter som man använder här kan vara Tj:4, Tj:11, Du:14, Du:20, samt punkter som kan hjälpa kroppsvätskan att återproduceras såsom Tj:7, Ren:23, Ren:24 och Ma:36. Hetta i bröstkorgen och diafragman skapar symtom som brännande känsla i epigastriet, bröstkorgen och diafragman, rastlöshet, irritation, torra läppar, förstoppning, törst, feber. Tungan är röd med en gul beläggning och pulsen är glidande och snabb. Cirkulationen av Qi stoppas, vilket leder till feber och brännande känsla i epigastriet etc. Kroppsvätskorna konsumeras av hettan och leder till torra läppar och törst. Punkter man kan använda för att eliminera hettan är Du:14, Tj:4, Tj:11 och Le:2.

Hetta på Ying-nivån kommer oftast från Qinivån, men kan även gå direkt från Wei-nivån. Ying Qi kommer från den mat och dryck vi äter som sedan vitaliserar och når kroppen. Denna Qi blir därmed en viktig del av blodet, samt att den i och med det får har en nära relation med hjärtat. Det

---

1 Se bilaga 1

2 Se bilaga 2

som händer då hettan invaderar Ying-nivån är att den konsumerar upp Ying Qi, vilket gör att det skapas feber som stiger på natten. Hettan kan även påverka xin bao lu, som är de vägar som skapar kommunikationen mellan ens inre medvetande och omgivningen. Då hettan attackerar xin bao lu förtjockas kroppsvätskorna och slem skapas. Slemmet blockerar kommunikationen i xin bao lu. Shen påverkas också av hettan och man kan bli förvirrad och medvetlös. Andra symtom kan vara muntorrhet, otydliga hudutslag, kramp i tungan och en väldigt röd, torr tunga, samt en smal och snabb puls. Punkter som kan eliminera hettan på Ying-nivån är Pe:3, Pe:7, Pe:8 och Tj:11. Akupunkturpunkter som eliminerar hettan i xin bao lu och återupprättar medvetandet är Du:26, Du:20, Hj:8, Pe:9, Tj:4 och Ma:40.

När hettan går in i Blod-nivån liknar det symtomen på Ying-nivån, men att utslagen är tydligare. Hettan som invaderar blodet gör också att blodet inte kan hålla sig på plats, vilket resulterar i blödningar från näsan, lungorna, blod i avföringen och urinen. Punkter man använder på Blod-nivån är Tj:11, Tj:4, Du:14, Mj:10, Ub:40 och Ub:17.

3.15 Kvarvarande patogener

Patogener kan stanna kvar i kroppen efter en akut invasion av vind eller vind-kyla, vind-hetta, vind-torka, hetta, fukt, fukt-hetta eller andra patogena faktorer. De kan vandra in på Qi-nivån som sedan ytterligare kan gå ner på Ying- och blodnivån. Oavsett om det är en yttre invasion eller en inre så leder det till en obalans av mjältens stigande av Qi och magens sänkande rörelse av Qi, vilket i sin tur sedan leder till Fukt/slem. Detta sker lättare hos barn eftersom deras matspjälkningssystem inte är fullt utvecklat och en invasion av vind leder ofta till fukt och slem. När barn sedan blir äldre kan symtomen och effekten av den kvarvarande patogenen bli mindre tydlig. Det behöver dock inte betyda att den har försvunnit ur kroppen, men att Qi har blivit starkare. Förhållandet mellan Qi och den patogena faktorn ses som en vågskål, när en går ner går den andra automatiskt upp och växer sig starkare.

De vanligaste patogena faktorerna som kan stanna kvar i kroppen är hetta, fukt och slem. Fukt och slem sätter sig oftast i huvudet, magen och mjälten, gallblåsan och levern samt öronen etc. Det leder till ett kroniskt tillstånd och en högre mottaglighet för att drabbas av ytterligare invasioner av vind, som i sin tur förstärker den kvarvarande patogenen. Det blir en ond cirkel eftersom vind bl.a. leder till slem i lungorna som påverkar lungans sänkande av Qi och försvarsQi (Wei Qi) negativt och en invasion kan lättare få fäste i kroppen igen. Kvardröjande hetta skadar vätskorna, vilket leder till Yinbrist. Fukt och slem blockerar mjälten som leder till Qibrist.

Man behandlar kvarvarande patogener enligt traditionell kinesisk medicin som vid all annan patogen problematik. Man vill vid hetta klargöra hettan och vid fukt/slem lösa upp den. Det som är viktigt är att man dock är väldigt noga med att dispercera den patogena faktorn tillräckligt mycket och länge, innan man börjar stärka upp kroppen igen. Det är inte säkert att man behöver stärka kroppens Qi, eftersom när man tagit bort hetta, fukt/slem börjar Qi automatiskt kunna röra sig och transformera bättre igen.

Enligt Maciocia beror många autoimmuna sjukdomar på vaccinationer. Enligt vissa är orsaken dold hetta. Den patogena faktorn penetrerar in i det inre och ligger på lur under en tid. Efter några veckor eller månader visar det sig som plötslig trötthet, trötta extremiteter, törst, svårt att sova och irritation. Den patogena faktorn passerar alltså de fyra nivåerna, Wei Qi, Qi, Ying och blodnivån. Vid vaccination verkar det som att den patogena faktorn (i detta fall vaccinet) lägger sig direkt på blodnivån och ligger där och lurar ett tag för att sedan bli dold hetta.

4. Symtom vid sjukdomen PANDAS sett ur den Traditionella Kinesiska Medicinens syn på sjukdomen

4.1 OCD och tics

Vid OCD är det enligt Maciocia Shen som är blockerat. När det är blockerat har man inte lika skarpt sinne, man saknar insikt och rationellt tänkande. Oftast är det slem eller blodstagnation som leder till att sinnet blir blockerat, men kan även vara Qistagnation om det är utav en mildare karaktär. Mjälten och levern kan också vara störda vid OCD pga. stagnation av Qi som gör att man fastnar i tanken.

När man behandlar OCD använder man punkter som Gb:17, Gb:13 Gb:15, Du:18, Ub:23, Ub:52 och Ub:49:

- Gb:17 - löser upp slem och öppnar upp sinnets öppningar. Den löser upp slem från huvudet som täpper igen öppningarna och som då skapar tvångstankar. Likaså kan Gb:18 vara en mycket bra punkt för att lugna sinnet och öppna upp öppningarna så att tvångstankar försvinner.
- Gb:13 - kan vara bra vid fixerade tankar och gärna i kombination med Du:24 då det finns leverproblem. Gb:13 drar också upp essenser till huvudet från njurarna och därav sitt namn

”Root of the Mind”. Njurarnas essens när märgen som i sin tur när hjärnan. Man kan säga att Gb:13 får sinnet att hitta tillbaka till sin rot och eftersom den skapar kontakt mellan essensen och sinnet, behandlar den även hjärtat och njurarna. Så förutom att klargöra hjärnan stärker Gb:13 också Shen och viljestyrkan (Zhi) (kan vara viktig vid depression pga. detta).

- Gb:15 - är bra på att stoppa tvångstankar.
- Du:18 - reglerar leverns blod vid blodstagnation som kan vara en av orsakerna till tvångstankar.
- Ub:23, Ub:52 och Ub:49 - tömmer enligt Maciocia intellektet (Yi) och Shen på tvångstankar, oro och förvirrat tänkande. Ub:49 används vid tvångstankar som uppkommer pga. brist i mjälten.

Andra punkter som kan användas för att lösa roten till problemet och inte bara symtomen är:

- Pe:6 – kan reglera leverns Qi vid Qistagnation. Mj:6 reglerar både levern, mjälten och njurarna, samt Qi och blod. Le:3 reglerar Qistagnation och Ma:40 reglerar slem.

När det gäller tics kan en trolig orsak vara inre Vind som skapas pga. att leverns blod är i brist. Leverns blod kan inte förankra Qi och det som händer är att det inte kommer tillräckligt med blod till musklerna, vilket skapar stelhet, kramp, tics, skakningar, ryckningar och därmed begränsad rörlighet av senor och muskler. För att behandla inre vind kan man använda sig av punkten Le:3. Kraftiga skakningar kan även uppkomma av stark inre hetta. Punkter som tar bort hetta kan vara Tj:11, Ma:43 och Le:2. Tics i ansiktet som kommer plötsligt, men som inte varar så länge, beror på invasion av vind-kyla. Punkterna Gb:20 och Gb:39 kan även vara viktiga att ha med i behandlingen eftersom de effektivt tar bort vind respektive vind-fukt.

4.2 Panikattack och ångest

Ångest delas inom den västerländska medicinen in i olika kategorier som panikattacker, posttraumatisk stress, social fobi, OCD osv, där var och en har sina särskilda kännetecken, men med den gemensamma ökade, överkliga rädslan, oron och skräcken. Ångest är enligt TCM ett modernt problem som mer delas upp i rädsla och hjärklappningar, panikattack, oro och rebellisk Qi i den extraordinära meridianen Chong Mai. Det finns även en skillnad mellan ångest och panikattacker enligt TCM. Vid ångest beror det antingen på ett fullhetstillstånd som hetta i hjärtat eller pga. brist

såsom blodbrist i hjärtat. Man är rastlös och orolig, men sinnet (Shen) är inte spärrat, utan i obalans. Vid panikattacker liksom vid tvångstankar är sinnet mer inblandat. Då sinnet är mer inblandat förlorar man insikten om rationellt tänkande. Enligt TCM är det slem som fördunklar sinnet, blodstagnation, samt ibland Qistagnation.

Orsaken till att man får ångest och panikattacker kan vara känslomässig stress från alla olika känslor, vilket efter en tid leder till Qistagnation som i sin tur leder till hetta som skadar Yin/blodet och leder till blod/Yinbrist. Qistagnation och Qibrist orsakat av känslomässig stress kan även leda till att slem bildas. Slemmet blockerar sinnet och det skapas en mer allvarligare form av ångest och panikattacker. Matvanor i form av oregelbundet ätande kan skapa Qibrist och Yinbrist i magen. Detta påverkar i längden hjärtat och leder till hjärta Yinbrist, samt oro/ångest. Slembildande mat skapar slem som blockerar sinnet och därmed förvärrar ångesten och panikattackerna. Överarbete under lång tid leder till njure Yinbrist som tillslut påverkar hjärtat och kan leda till kronisk depression.

Följande punkter lugnar sinnet och används ofta vid behandling av ångest:

- Hj:7 – är en viktig punkt som lugnar sinnet och ångest. Den används vid både fullhets och tomhetstillstånd. Men mest vid tomhetstillstånd som hjärta blodbrist och Yinbrist. Hj:8 eller Pe:7 används mer vid fullhetstillstånd som hetta-eld.
- Le:3 – denna punkt lugnar Hun. Den lugnar även sinnet indirekt, eftersom den reglerar Qi. Kombinera gärna punkten ihop med Tj:4. Tj:4 reglerar Qi som går till och från huvudet.
- Mj:6 – bra punkt på mjältens meridian som behandlar oro, ångest och sömnproblem. Kan kombineras med Hj:7.
- Lu:7 – bra punkt vid oro, ledsamhet och sorg.
- Pe:6 – är en mycket bra punkt vid ångest och främst där orsaken är Qistagnation i Le, Lu och Hj.
- Ma:40 – är en punkt som reglerar ångest på ett mycket bra sätt. Den går främst till bröstet och löser upp stelhet eller lindrar tryck i bröstet.

- Du:24, Gb:13 och Du:19 – är punkter på huvudet som man ofta använder i kombination med ovanstående.

När det gäller separationsångest kan det liknas vid en rädsla för att bli lämnad ensam eller övergiven. När rädsla blir patologisk påverkar den kroppens njurar. Njurarnas uppgift att hålla Qi försvagas, vilket bl.a. kan leda till ofrivillig urinering och sängvätning.

4.3 Sängvätning och frekvent kissande

När det gäller barn kan nattlig sängvätning bero på antingen konstitutionell njure Yangbrist, leverhetta, mjälte Qibrist, mjälten sjunker, lunga Qibrist och njure Yinbrist. Beror det på konstitutionell njure Yangsvaghet är barnet mer apatisk och lugn, medan vid leverhetta betar sig barnet livligt och kan få aggressiva utbrott. Tungan är även blek och pulsen är svag på njurens position vid njure Yangbrist, medan tungan har röda sidor vid leverhetta, samt andra typiska tecken för levern och hetta. Vid mjälte Qibrist som sjunker ser man tecken på trötthet, liten aptit, diarré, prolaps av uterus, blek tunga och svag puls. Vid lunga Qibrist syns lätt hosta, lätt andfåddhet, svag röst, man svettas spontant på dagen, trötthet, ogillar kyla, blek tunga och tom puls. Njure Yinbrist visar sig som yrsel, tinnitus, svårt att höra, dåligt minne, nattsvettning, torr mun och hals på natten, torr avföring, normalt rosa färg på tungan utan beläggning och en flytande-tom puls.

Anledningen till att man börjar kissa oftare enligt TCM kan bero på njure Yangbrist, lunga och mjälte Qibrist, fukt-hetta i urinblåsan eller njure Yinbrist. Symtomen skiljer sig åt och bör uppmärksammas för att ta reda på vad den bakomliggande orsaken är. Vid njure Yangbrist är den riklig och blek, man kan ha svaga knän, kissar på natten, känsla av kyla, en blek och våt tunga samt en djup och svag puls. Vid lunga och mjälte Qibrist har man en blek tunga och tom puls, samt inte lika svårt att hålla urinen. Vid fukt-hetta i urinblåsan ser man en mörk och liten mängd urin, det bränner då man kissar, man är törstig men vill inte dricka, har svårt att kissa, tjock stickande gul beläggning med röda prickar på tungan och en hal-snabb puls. Symtomen vid njure Yinbrist är bl.a. mörk och en liten mängd urin, yrsel, tinnitus, dåligt minne, trötthet, nattsvettning, normalfärgad tunga utan beläggning, flytande-tom puls.

4.4 Depression

I kinesisk medicin säger man att depression alltid börjar med ett fullhetssyndrom, där lever Qistagnation är den vanligaste huvudorsaken. Qistagnationen kan sedan leda till hetta, slem eller blodstagnation. Fullheten kan dock senare leda till brist. Hetta kan skada Yin och leda till Yinbrist. Slem kan också skada mjältens funktioner och leda till brist i mjälten.

En känsla såsom ilska, oro, ledsamhet, chock, rädsla eller vemod kan också orsaka stagnationen och leda till depression. Likaså kan en icke fungerande relation mellan Hun och Shen pga. att Hun är för svag, vilket skapar brist på inspiration, idéer, planer och drömmar, leda till depression.

Njurarnas själsaspekt Zhi påverkas också vid en depression, eftersom de står för livsviljan och entusiasm. Rent konstitutionellt kan njurarna vara svaga från det att man föds, vilket kan orsaka att man lättare drabbas av en depression och avsaknad av vilja. Man stärker njurarna och Zhi med punkterna Ub:23 och Ub:52.

En Qistagnation påverkar inte bara levern utan även lungan och/eller hjärtat. En Qistagnation som varar under lång tid blir tillslut till en blodstagnation, vilket också den inte bara påverkar levern utan även lungan och hjärtat. Man bör även ha i åtanke att mat som skapar fukt/slem dvs, mjölkprodukter, socker och vete påverkar Qi:s rörelse och försämrar ett bristtillstånd eller en stagnation av Qi. Slem är även tungt och blockerande som därmed också gör sinnet (Shen) oklart. Äter man ingen näringsrik mat kan det också leda till depression pga. att det skapar en brist av Qi och blod.

Äldre människor som arbetar för mycket utan att vila, kan även bli deprimerade pga. att njurens Yin blir svag och det skapas till slut tomhetshetta. Detta skapas från början pga. att Qistagnationen skapar hetta som konsumerar upp Yin och skapar Yinbrist i både hjärtat, lungan, mage/mjälte, levern och njurarna.

Generellt använder man följande punkter vid behandling av depression (oavsett mönster):

- Lu:3 – punkten reglerar Qi i huvudet genom att den för bort grumlig Qi samtidigt som den för dit klar och ren Qi. Insomnia kan bero på att för mycket Qi rusar upp i huvudet och trötthet/dåsighet/glömska beror på att klar Qi inte kommer upp till huvudet.
- Lu:7 – denna punkt används oavsett orsaken till depressionen, men är mest effektiv vid stagnation av Lungans Qi. Lu:7 för också upp klar Qi till huvudet och för bort grumlig Qi.
- Tj:4 – mycket bra punkt som gärna kan kombineras med Le:3, Du:24 och Gb:13.
- Ma:36 – bra vid depression som orsakas av tomhet Qi och blod.
- Ma:40 – öppnar upp bröstet och löser upp slem så att lungans Qi kan sänka, den öppnar upp

och lugnar sinnet.

- Mj:6 – används ofta vid behandling av depression som orsakas av en lever Qistagnation. Man vill hjälpa levern att lugna sinnet.
- Hj:7 – punkten när hjärtats blod och används vid hjärta blodbrist som då inte kan förankra Shen.
- Pe:6 – har en relation med hjärtat, samt att den har en relation med levern genom Jue Yin. Pe:6 hjälper därmed både till med att föra Hun i sin rätta riktning och flöde, samt behandla Shen. Den är särskilt bra vid depression, insomni, dåligt minne, rädsla, ledsamhet och maniska tillstånd.
- Gb:13 – är en mycket viktig punkt. Den används vid bl.a schizofreni, personlighetsförändringar, avundsjuka, misstänksamhet, ångest, depression och fixerade tankar. Effekten höjs om den kombineras med Du:24. Den för upp klar essens till huvudet från njurens ursprungliga essens. Njurens essenser är källan till märg som fyller upp hjärnan.
- Le:3 – leverns Qi arbetar med Qi:s rörelse och Huns ”coming and going” och Le:3 är väldigt bra att använda vid lever Qistagnation.
- Ub:52 – denna punkt stärker livsviljan och kombineras gärna ihop med Ub:23.
- Ub:47 – denna punkt behandlar emotionella problem som är relaterade till levern såsom depression och frustration. Punkten reglerar Huns kommande och gående.

4.5 Minnet

Man kan skilja på att minnas fakta man studerar och saker man gör i det dagliga arbetet, med saker man lärde sig för länge sedan, såsom att cykla, att gå, att knyta sina skor, att spela piano etc. När man tänker på minne utifrån ett TCM perspektiv tänker man oftast på hjärtat (Shen). Minnet har dock även med mjälten (Yi) och njurarna (Zhi) att göra. Mjälten samordnar och kommer ihåg fakta, medan njurarna står för förmågan att komma ihåg att kunna t.ex. cykla.

Punkter man kan använda vid dåligt minne är bl.a. punkten Du:14. Punkten är mötespunkt för alla Yangmeridianer som transporterar klar Yang upp till huvudet. Den stärker hjärtats Yang och är

därför bra för minnet/sinnet. Punkten stärker också njurarnas Yang och är därför bra för viljestyrkan (Zhi), samt att den klargör hjärnan. Andra användbara punkter kan vara Du:20 som är en mäktig punkt för hjärnan, samt lugnar Shen. De fyra punkterna Si Shen Cong som ligger 1 cun runtomkring Du:20, kan också vara effektiva och påverka Shen och därmed minnet. Ub:23 samt Ub:52 kan stärka njurarna och därmed minnet. Punkter som stärker och balanserar mjälten är t.ex. Ub:20, Ma:36, Mj:3 och Ub:49. Skulle mjälten vara störd kan det även bildas slem som stör minnet, välj då punkter som t.ex. Mj:9, Ma:40, Mj:6 och Tj:4.

4.6 Hyperaktivitet, rastlöshet och koncentrationssvårigheter

Hyperaktivitet visar sig som att man inte kan sitta still, man har många bollar i luften samtidigt och är rastlös. Ett impulsivt beteende är när man helt plötsligt slänger ur sig en kommentar eller reser sig upp. Man tänker inte på konsekvenserna av sitt handlande utan bara gör. Man har svårt att vänta på sin tur eller på saker man vill ha.

Normalt sett ska det råda en balans mellan Shen och Hun. Hun ger rörelse, ideér, inspiration och kreativitet till Shen, så att Shen kan projicera utåt mot den yttre världen och till andra människor, men även vända sig inåt till intuitionen, drömmar och föreställningar från det omedvetna. Vid koncentrationssvårigheter kommer och går Hun alldeles för mycket pga. att Hun är överaktiv eller pga. att Shen inte kan kontrollera Hun. Det som händer då är att tankar, ideér, planer etc. som kommer från Hun inte kan integreras av Shen, vilket leder till att man får svårt att fokusera och koncentrera sig.

Intellektet (Yi) har ansvar för fokus, koncentration och att själv ta sig an det som ska göras. Vid problem med detta beror det enligt TCM på att mjälten är svag eller pga. fukt och/eller slem som påverkar och skadar mjälten. När det gäller övriga organ är även hjärtat och levern inblandade. Hjärtat har en patologi av hetta i hjärtat, men även brist på Qi, Yin eller blod. Hetta i hjärtat stimulerar även Huns ökade rörelse, precis som lever blodbrist och/eller lever Yinbrist eller pga. hetta/eld i levern.

Enbart slem eller slem-hetta kan blockera hjärtat och orsaka problem med koncentrationen, rastlöshet och hyperaktivitet.

Man anser alltså att obalans i hjärtat, mjälten och levern och därigenom Shen, Yi och Hun är en tänkbar orsak till ovanstående problem. Denna obalans kan vara ärftlig eller bero på dålig kosthållning, emotionell stress eller problem under graviditeten/födseln. Äter man mycket mat som skapar fukt och slem dvs. socker, mjölkprodukter, bröd och margarin påverkas mjälten och hjärtat

och därmed Shen och Yi.

När man behandlar med akupunktur fokuserar man främst på hjärtat-Shen, levern-Hun och mjälten-Yi. Man behandlar levern och mjälten så att klar Yang kan lyftas till huvudet, samt ta bort hetta som stör hjärtat. Det är också viktigt att fokusera på Du Mai och andra punkter på huvudet.

- Hjärtat – Hj:5, Hj:7 och Ub:15
- Levern – Ub:47 och Le:3
- Mjälten – Mj:3, Mj:6 och Ub:20
- Du Mai – Du:16, 17, 19, 20 och 24

Andra användbara punkter kan vara: Gb:13, Gb:17, Gb:18, Gb:19, Ma:8, Bl:10 och Bl:23.

4.7 Hallucinationer

Ögat har mycket med sinnet och själen att göra. Hjärtat som huserar över Shen har ögat som förmedlare. Vid hallucinationer är Shen störd.

5. Sammanfattning

Eftersom TCM anser att kropp och själ hör ihop kan man balansera upp kroppen både fysiskt och psykiskt. Det ena symtomet ger det andra och löser man roten till det onda kan många symtom försvinna samtidigt. Detta gör att jag tror att TCM skulle kunna vara en möjlig väg för tillfrisknande från sjukdomen PANDAS. En av fördelarna skulle också vara att personen förmodligen skulle slippa besöka alla olika instanser eller i alla fall minska antalet. Diagnosen är även, trots upptäckt för flera år sedan, fortfarande väldigt osäker och ibland förvirrande inom den västerländska medicinen, vilket ytterligare stödjer att testa en alternativ form av behandling. Jag tycker det är viktigt att man försöker se på orsaken till problemet och inte bara symtombehandling, eftersom det medför lidande för både den som drabbas, samt för anhöriga runtomkring. Det innebär även stora kostnader för samhället, eftersom barn med PANDAS förmodligen behöver särskilt stöd för att klara av sin dag i skolan.

Symtomen kan också variera från fall till fall och varje enskilt symtom kan vara mer eller mindre

kraftfullt. Debuten av symtom tycks variera. Något fall börjar med frekvent urinering tätt följt av tvångstankar, medan andra börjar med tics och separationsångest. Det gemensamma enligt västerländsk medicin är att de visar på ett positivt resultat av streptokocker, samt att symtomen minskar av bl.a. pencillin. Detta anser jag gör det ännu mer intressant med att testa den traditionella kinesiska medicinens sätt att se på sjukdomen, där man ser till varje enskild individ och inte ger alla samma behandling.

Jag tänker också att antibiotika och annan behandling som barnen får har endel biverkningar. Man ger det till barn under längre perioder, men vet inte alls vad resultatet/konsekvensen blir framöver. Påverkan på den normala bakteriefloran? Antibiotikaresistens? Att ge SSRI-preparat till barn, hur bra är det?

Under tiden jag skrev uppsatsen frågade jag mig flera gånger om det finns något samband mellan alla symtom som en person med PANDAS drabbas av. Man kan bl.a. se olika organ som är inblandade såsom hjärtat, levern, mjälten, njurarna och även lungan. De vitala substanserna såsom Qi och blod är påverkade, patogena faktorer finns med, samt de olika själsaspekterna. Man kan också titta på de fyra nivåerna och jobba med patienten utifrån det.

Orsakerna till t.ex. depression enligt TCM kan vara flera och precis som vid alla olika problem behöver man se olika tecken och symtom för att avgöra vilken av orsakerna som ligger bakom depressionen hos just denna personen. När det gäller svårigheter med motoriska rörelser kan det bl.a. bero på blodbrist i levern, eftersom blodet ska nära och befukta muskler och senor. Fungerar inte det skapas domningar, samt stelhet. Blodbrist skapar även vind. Vind skapar tics och vind uppkommer plötsligt. För lite blod blir automatiskt också för mycket Qi, vilket skapar hetta-tecken, samt vind (Qi blir orolig) eller andra Qi störningar. Blodet ska dessutom förankra och bibehålla Shen. Finns det inte tillräckligt med blod blir man orolig, känner inte igen sig själv, får svårt att sova osv. Fungerar inte Shen som det ska kan man återgå och vara som ett barn, samt tappa minnet. Huns relation till Shen när det gäller att röra sig för mycket eller för lite spelar också en stor roll vid symtom som depression, mani, hyperaktivitet etc. Vid hyperaktivitet rör sig Hun för mycket som gör att den inte kan kontrollera Shen.

Hetta skapas bl.a. vid för lite Yin. Det finns inte tillräckligt med Yin som kan kontrollera Yang som stiger och skapar hetta. Slem kan också skapas av en hetta-process eller vid stagnation av Qi som kondenserar vätskorna och gör dem mer klibbiga och sega. Slemmet skapar OCD, som kan vara ett utav debutsymtomen vid PANDAS. En dålig kosthållning gör att mjälten blir svag och kan då inte

omvandla maten till blod. Mjältens svaga funktion påverkar inte bara blodet, utan kan även skapa fukt/slem då den inte kan reglera vätskorna som den ska. Detta gäller även vid svag lunga och njurar som även de reglerar vätskorna (en i varje Jiao).

En invasion av vind som leder till hetta som lägger sig dolt inne i kroppen och som blossar upp då Wei Qi blir svag och vågskålen rinner över på den patogena sidan, kan vara en annan orsak till PANDAS och enligt mig den mest intressanta. Vind och hetta leder till slem i lungorna som påverkar lungans sänkande av Qi och Wei Qi negativt. Patogenen får fäste i kroppen igen, samt att hettan skadar vätskorna som i längden leder till Yinbrist/blodbrist. Slemmet blockerar också sinnet och Shen påverkas. Likaså kan Reijos teori om virus och bakterier översatt till vind och hetta vara något att titta på eller symtom som uppkommer efter en vaccination.

I ett sådant fall som PANDAS tror jag man får testa sig fram och se vart man kommer genom att använda olika punktkombinationer. Man behöver även få en större bild av personen än den som ges här. Man behöver titta på tungan, palpera pulsen, ställa frågor om avföring, törst, temperatur etc. för att kunna avgöra vilken diagnos man ställer och därmed vilken behandlingsmetod man väljer att börja med. Man börjar dock behandla det mest akuta och se hur kroppen svarar på behandlingen, samt att man enligt de fyra nivåerna börjar med att dispercera ett ev. överskott innan man stärker kroppen.

Kostråd bör också ges eftersom mat påverkar kroppens energi och balans väldigt mycket. Visar personen symtom på hetta bör den äta mindre stekt och stark mat, choklad samt alkoholhaltiga drycker. Vid blodbrist rekommenderas rödbetor, broccoli, spenat och för att stärka Qi i kroppen är det bra att äta t.ex. kycklingsoppa med fem olika kokta grönsaker. Vid för mycket slem bör man undvika mjölkprodukter, socker, fet och oljig mat, tillsatser som t.ex. färgämnen och konserveringsmedel.

PANDAS är också bara ett namn på en sjukdom med en symtombild där flera olika, men vanliga psykiska och neuropsykiatriska symtom bland dagens barn och ungdomar syns. Jag menar därmed att man även kan översätta den traditionella kinesiska medicinens läkande verkan på enskilda symtom som beskrivits ovan. Jag tror att det snart blir ett måste att alternativa behandlingsmetoder såsom TCM blir en del av den svenska hälso- och sjukvården, för att undvika långa väntetider och att personer ska slussas mellan många olika instanser. Det blir ingen som skapar eller ser helheten av patienten eller tänker på att människans välmående går före makt och pengar. Den traditionella kinesiska medicinen blir därmed en viktig del i behandlingen av PANDAS och dess symtom.

6. Referenser

- Akupunktur Kinesisk läkekonst - Grundläggande teorier, Diagnostik och Differentiering av Reijo Pöyhönen, 2012
- Diagnosis in Chinese Medicine – a comprehensive guide av Giovanni Maciocia, 2004
- Föreläsningsanteckningar TCM 2011-2014 , Akupunkturakademin Stockholm (B. Chin. Med. Jan Lindborg, B. Chin. Med. Peter Torssell, Med. Dr., Akupunktör Elisa Liao).
- Illustration of acupuncture & moxibustion treatment for common Diseases, av Wen Qing och Liu Yuanhua – översatt av Wu Xiang.
- Kinesisk Kostlära, Peter Torssell, Akupunkturakademin 2009
- The Psyche in Chinese Medicine av Giovanni Maciocia, 2009

Internet:

- <http://www.pandasinfo.se/ompandas.html>.

Bilaga 1

Tungan

Inom TCM använder man sig av pulsen och tungan för att diagnostisera en persons tillstånd i kroppen och därmed få en helhetsbild över vilken behandling just denna personen behöver.

När det gäller tungan tittar man bl.a. på färg, form och beläggning:

En röd tunga visar på hetta.

- Röd spets – hetta i hjärtat
- Röd på kanterna – leverhetta
- Röd i nedre Jiao – hetta i nedre Jiao
- Röd på hela tungan – brist på Yin

En blek tunga visar på kyla eller brist (oftast brist på blod, Qi, Yang). Har tungan tydligt bleka kanter (kan vara lite orange) så visar det på lever blodbrist.

En lila tunga visar på Qistagnation och om den är starkt lila är det mer blodstagnation. En blå tunga visar på kyla och stagnation.

När det gäller *tungans form och kropp* kan man tänka på att om den är tunn och smal visar det på mer Yang och om den är stor och svullen på mer Yin. En svullen tunga kan också visa på att det finns fukt i kroppen, brist på Qi och Yang. Det finns ingen eld som kan hålla koll på fukten. En svullen och spänd tunga visar på fullhet, medan en svullen och slapp tunga visar på brist.

En smal/tunn tunga visar på någon form av Yinbrist/blodbrist. Är tungan smal/tunn och röd visar det på Yinbrist, medan en smal/tunn och blek tunga har blodbrist. Är tungan smal och lång kan det betyda problem med hjärtat. En tunga som är smal baktill eller är tunnare baktill, så att det bildas en grop har Yinbrist i njurarna (essansbrist i Nj). Är den däremot smal framtill tyder det på Yinbrist, blodbrist i hjärtat. Är tungan delad framtill/mindre massa framtill, så att det rundas lite/ingen spets visar det på svaghet i hjärtat. Det som behövs för att hålla hjärta/eld i kontroll är Yinblod. Personer som har en sådan tunga ska man vara extra försiktig med, eftersom de har ett svagt hjärta eller Shen. Är tungan smal, alternativt tjock inom vissa områden, tyder det på brist i lungan, mycket fukt/slem i övre Jiao.

Det kan finnas tandavtryck på tungan och det är ett tecken på Qi eller Yangbrist i mjälten. Om det går runt hela tungan råder det även brist i övre Jiao (lite Qi i huvudet och hjärtat). Tungans kanter kan vara upprullade, vilket visar på stagnerad Qi i levern. Ser man däremot mindre substans vid sidorna tyder det på blodbrist som ger leverbesvär.

Har man sprickor i tungan kan det indikera brist Yin eller brist Qi. De organ som tenderar att få mest Yinbrist är magen, njurarna och lungan. Har man en spricka i mitten av tungan som går ända fram till tungspetsen, samt att tungan är delad, visar det på konstitutionell hjärtsvaghet. Man har en tendens till att vara orolig, svårt att sova etc. En liten spricka i hjärtområdet är inte konstitutionellt. Om tungans spets vrider sig uppåt har man överskottshetta i hjärtat. Rullar sig spetsen nedåt tyder det på tomhetshetta i hjärtat (depression).

En tunga som darrar indikerar svag vind. Man kan också vara nervös, lite lätt spänd för tillfället. Har man ännu mer vind i kroppen kan tungan få ojämna ryckningar och om den rytmiskt går ut och in eller från sida till sida, har man stark inre vind med risk för stroke. Tungan kan också peka åt sidan vid stark inre vind.

Beläggningen på tungan är ett bevis för hur magen mår. Den ska se ”rotad ut” dvs. det ska inte se ut som att någon lagt på den. Är beläggningen rotad fungerar magen bra. Vid för lite beläggning råder det brist i kroppen och man behöver stärka magen/mjälten. Vid för mycket beläggning visar det däremot på överskott, det är för mycket fukt, mat som stagnerar, för mycket kyla eller hetta. Färgen på beläggningen ska vara naturligt vit. Är den tjockare vit tyder det på kyla. Är den däremot gul visar det på hetta i det inre. En tjock/kladdig beläggning indikerar slem eller matstagnation. Det kan även vara fukt och särskilt om den är blöt samtidigt. Har tungan avskalade fläckar har man brist i mage/mjälten. Detta är vanligt hos allergiker, de som är överkänsliga mot viss föda.

En torr beläggning/tunga indikerar torra som oftast är en följd av hetta. En blöt/fuktig beläggning visar däremot på fukt i kroppen, vilket kan vara en följd av kyla.

Tappar man beläggningen, att den tappar sin rot/ser ut som pålagd snö, tyder det på brist eller försvagning i magen/mjälten. Det kan bli så vid infektioner och när man tar antibiotika som kan kyla ner mage/mjälte.

Bilaga 2

Pulsen

När man känner på pulsen känner man vanligtvis efter dess djup, hastighet, styrka, diameter, rytm, spänst, längd och kvalitet:

Ytlig – djup

Snabb – långsam

Med styrka – utan styrka

Tjock – tunn

Regelbunden – oregelbunden

Spänd – slapp

Lång – kort

På höger handled sitter lunga/tjocktarm på 1:a positionen, mage/mjälte på 2:a positionen och sanjiao/mingmen på 3:e positionen. På vänster handled sitter tunntarm/hjärta/pericardium på 1:a positionen, gallblåsa/lever på 2:a och urinblåsa/njurar på 3:e positionen.

Pulsen avviker och visar på ett speciellt mönster vid olika patologier:

- En **flytande** puls känns på ytan och försvinner vid hårdare tryck. Den visar på en invasion av utifrånkommande patogener om den är stark, medan en svag puls på ytan visar på brist Yin (Yang flyter på ytan).
- En **djup** puls känns på djupet och visar mer på inre problem. Är den djup och stark är det en yttre patogen faktor som gått in på djupet eller en inre blockering av t.ex. Qi, blod, slem. Är den djup och svag visar det på brist och ofta Yangbrist i Nj.
- En **snabb** puls indikerar hetta. Snabb och stark visar på överskottshetta och en snabb, men svag puls på tomhetshetta. Hos barn kan det vara normalt att ha en snabbare puls.
- En **långsam** och stark puls visar på överskottskyla som beror på en invasion eller stagnation av Qi. Är pulsen långsam och svag visar det på Yangbrist.
- En **tom** puls visar generellt på Qibrist om den inte har någon kraft, och på blodbrist om den inte har någon substans.
- En **full** puls är hård, stark och tät och visar på överskott.
- En puls som är **tunn** som en tråd, men som inte försvinner när man trycker på den, kallas för tunn puls. Den visar på Qibrist, blodbrist, yinbrist, yangbrist eller brist på kroppsvätskor. Är den tunn men stark, indikerar det fukt som blockerar Qi och blod.
- En **mjuk** puls försvinner vid lätt tryck och saknar styrka och innehåll. Pulsen tyder på brist Qi, blod, yin, jing eller fukt.
- **Svag** puls finns bara på djupet och saknar styrka. Den visar på brist Qi, blod, yang eller jing.
- En puls som är **överflödande** kommer med styrka, men är svag när den går tillbaka. Pulsen visar generellt på hetta, men är den överflödande och ytlig indikerar det på hetta som konsumerar Yin och speciellt hjärtats Yin.

- En puls som är **kort** känns mest bara på 2:a positionen. Är den kort och stark indikerar det stagnation pga. slem, föda, fukt-hetta, blodstagnation eller Qi-stagnation. Kort puls som också är svag visar däremot på Qi-brist i främst hjärta, njurar och lungan.
- En puls som **glider** under fingret som ett oavbrutet flöde kallas för hal puls. Hal puls visar på slem, fukt-hetta, stagnation av föda eller hos gravida.
- **Stränglik** puls känns som en gitarrsträng under fingret och är väldigt spänd. Pulsen tyder på stagnation av Qi i Levern/gallblåsan, slem, smärta eller problem i shao-yang.
- En **spänd** puls känns som ett tvinnat rep och har en mer böjd spänning än den stränglika som är mer rak. Den spända pulsen indikerar kyla eller smärta pga. kyla.